

Sygn. akt III SPP 22/10

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Kwaśniewski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi Katarzyny Ś.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego [...]

w sprawie I ACa 40/10,

z udziałem Prezesa Sądu Apelacyjnego

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 listopada 2010 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Skarżąca – K. Ś. wniosła o stwierdzenie, że w postępowaniu w sprawie I ACa 40/10 Sądu Apelacyjnego nastąpiła przewlekłość postępowania. W szczególności wskazała na przewlekłość polegającą na: „zaniechaniu przez Sąd Apelacyjny rozpoznania kolejnych wniosków skarżącej o sprostowanie sentencji postanowień i zarządzeń wydawanych w sprawie I ACa 40/10, beczynność Sądu Apelacyjnego w przedmiocie nadania biegu i rozpoznaniu skargi o wznowienie postępowania I C 857/07 i I ACa 685/08, wydawaniu w postępowaniu I ACa 40/10 orzeczeń i zarządzeń fikcyjnych (*sententia non existens*), orzekaniu w warunkach nieważności postępowania, zaniechaniu sporządzenia i doręczenia skarżącej

obligatoryjnych uzasadnień postanowień i zarządzeń w sprawie I ACa 40/10, zaniechaniu przez Sąd Apelacyjny rozpoznania wnioskowanych zagadnień prejudycjalnych”.

Skarżąca wniosła o przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego na swoją rzecz sumy 20.000 zł, o zalecenie Sądowi Apelacyjnemu niezwłocznego rozpoznania wszystkich wniosków o sprostowanie sentencji postanowień i zarządzeń I ACa 40/10, a także o dopuszczenie dowodu z akt sprawy I C 857/07 Sądu Okręgowego oraz repertorium C 2007 tego Sądu na okoliczność fikcyjnego charakteru postępowań I C 857/07, I ACa 685/08 i III CSK 35/09.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że na przełomie 2009/2010 r. imieniem własnym wniosła do Sądu Apelacyjnego skargę „o wznowienie postępowań I ACa 685/08 Sądu Apelacyjnego i I C 857/07 Sądu Okręgowego”. Skarga objęła tylko postępowanie do wartości przedmiotu sporu 100.000 zł i tylko przeciwko Skarbowi Państwa - Staroście B. Jak wynikało z uzasadnienia, w pozostałym zakresie podmiotowo-przedmiotowym skarżąca uznała wyroki I C 857/07 i I ACa 685/08 za nieistniejące, a w rezultacie nie objęła ich zaskarżeniem.

Z uwagi na niewydanie w sprawie I C 857/07 postanowienia o dopozwaniu Gminy Miasta B. oraz niedopuszczalność rozszerzeń przedmiotowo - podmiotowych po zawiśnięciu sprawy o 100.000 zł przeciwko Skarbowi Państwa, skarżąca jednoznacznie określiła, że przedmiotem skargi w sprawie I ACa 40/10 nie jest postępowanie Sądu Najwyższego w sprawie III CSK 35/09. Równie jednoznacznie zażądała ustalenia prejudycjalnego, że wyrok Sądu Najwyższego w sprawie III CSK 35/09 pozbawiony jest bytu prawnego w całości lub części.

Skarżąca podniosła, że „w trakcie następných 10 miesięcy Sąd Apelacyjny „zajął się” jedynie „wątkiem” badania dopuszczalności wznowienia I ACa 40/10 w zakresie postępowania przed Sądem Najwyższym. Sąd odrzucił skargę I ACa 40/10 odnośnie wznowienia postępowania III CSK 35/09 jako wniesioną przez osobę nieuprawnioną oraz bez uzasadnienia odmówił zwolnienia skarżącej od kosztów sądowych, pomimo iż została ona zwolniona w całości w sprawach I C 857/07, I ACa 685/08 i III CSK 35/09”. Zauważyła, że nie wiadomo z jakich względów i dlaczego Sąd Apelacyjny dopatrył się objęcia skargą I ACa 40/10 postępowania III CSK 35/09. Stwierdziła, że „niemniej pozostaje poza sporem, iż

nie zwalniało to sądu od terminowego nadania biegu i rozpoznania skargi o wznowienie postępowań I i II instancji w zakresie zadysponowanym przez skarżącą”.

Zdaniem skarżącej, oczywistą przewlekłością Sądu Apelacyjnego jest uchylenie się od rozpoznania składanych przez nią wniosków o sprostowanie sentencji postanowień i zarządzeń w sprawie I ACa 40/10. Sąd rozpoznał jedynie wnioski dotyczące sentencji postanowień z dnia 12 sierpnia 2010 r. “Jednak i to postanowienie jest niedopuszczalne, albowiem sąd odmawiający sprostowania orzekał w innym składzie, anizeli ten który sporządził kwestionowaną sentencję. Nadto w składzie z dnia 8 sierpnia znajdował się “*iudex inhabilis* - SSA P. R.”

Skarżąca stwierdziła nadto, że “świadome i celowe wydawanie przez Sąd orzeczeń zmierzających do obejścia prawa lub pozbawienia strony przysługujących jej uprawnień pozbawia takie orzeczenia bytu prawnego, a Sąd wydający takie decyzje traci ustrojową legitymację i wydane w takich warunkach orzeczenia stanowią *sententia non existens*”, co dodatkowo “kwalifikuje przewlekłość tego postępowania”.

Wedle skargi, Sąd Apelacyjny w przedmiotowej sprawie “bardzo dosadnie daje do zrozumienia skarżącej, iż w zawisłym postępowaniu jest pozbawiona jakichkolwiek możliwości obrony swoich praw, czego dowodem jest jego stwierdzenie zawarte w uzasadnieniu postanowienia z dnia 11 maja 2010 r., iż “niezależnie czy podniesione przez skarżącą zarzuty dotyczące nieważności postępowania przez naruszenie art. 48 i 413 k.p.c są zasadne, nie jest możliwe nadanie dalszego biegu sprawie, gdyż stronie nie przysługuje środek zaskarżenia”, w konsekwencji czego Sąd Apelacyjny zdaje się wyrażać stanowisko, że w sytuacji kiedy wydane orzeczenie jest niezaskarżalne, to Sąd może orzekać w składzie sprzecznym z prawem, gdyż i tak skarżąca nie wzruszy wadliwego orzeczenia”.

Zdaniem skarżącej, odmowa zwolnienia od kosztów, pomimo niedawnego zwolnienia jej w postępowaniu I Ca 685/08 czy kilkukrotne zasiadanie w składzie orzekającym w sprawie I CA 40/09 “SSA P. R.”, podlegającego wyłączeniu z mocy ustawy, nie da się pogodzić ani z elementarnymi standardami państwa prawnego, ani z kodeksem etyki sędziowskiej.

Z tych względów uzasadnione jest żądanie maksymalnej kwoty zadośćuczynienia.

Prezes Sądu Apelacyjnego wniósł o odrzucenie skargi z uwagi na jej niedopuszczalność, ewentualnie o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Przed wszystkim podkreślić należy, że przedmiotowa skarga dotyczy postępowania Sądu Apelacyjnego w przedmiocie wznowienia postępowania, w tym także postępowania zażaleniewego związanego z tym etapem postępowania. Nie można zatem uznać, że została wniesiona po zakończeniu postępowania sądowego rozstrzygającego co do istoty sprawy. Stąd też nie zachodzi podstawa do jej odrzucenia na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.).

Zgodnie z art. 1 ust. 1 powyższej ustawy, reguluje ona zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu. Stosownie do art. 2 ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (ust. 2). Oznacza to, iż celem skargi na przewlekłość w toku postępowania jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służy temu zarówno samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez Sąd rozpoznający sprawę, co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy).

W art. 12 ust. 3 ustawy znalazło się jednoznaczne potwierdzenie systemowej (modelowej) konstrukcji właściwości sądu rozpoznającego skargę jako sądu działającego w danej sprawie tylko incydentalnie i tylko po to, ażeby "wymusić" podjęcie merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie. Z tego punktu widzenia jest niezwykle znamienne zawarte w tym przepisie zastrzeżenie, że zalecenia sądu rozpoznającego skargę "nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy". Oznacza to, że przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość postępowania niedopuszczalna jest merytoryczna ocena rozstrzygnięć sądu. Takie stanowisko zostało potwierdzone przez Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach. Należy wskazać na rozbudowaną argumentację przedstawioną w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2008 r., III SPZP 2/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 85, uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z dnia 17 listopada 2004 r., III SPP 42/04 (OSNP 2005 nr 5, poz. 71), a także uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 18 stycznia 2005 r., III SPP 113/04, (OSNP 2005 nr 9, poz. 134), z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 115/04 (OSNP 2005 nr 9, poz. 135) i postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05 (OSNP 2006 nr 5-6, poz. 102), z dnia 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05, z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 19/05 (OSNP 2005 nr 17, poz. 277).

Skarżąca zarzuca, ogólnie rzecz ujmując, że nietrafne rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego (określane też jako fikcyjne i zapadłe w warunkach nieważności postępowania) spowodowały nienadanie biegu wniesionej przez nią skardze o wznowienie postępowania. Innymi słowy, z przedstawionej argumentacji wynika, że orzeczenia Sądu Apelacyjnego, procesowo wadliwe i niezgodne ze stanowiskiem prezentowanym przez nią we wnoszonych pismach procesowych (wnioskach i zażaleniach), stanowią przejaw przewlekłości postępowania. Zatem skarga zasadniczo opiera się na merytorycznym kwestionowaniu rozstrzygnięć tego Sądu, a także wykazywaniu ich wad formalnych (naruszeń przepisów postępowania).

Taki charakter ma zarzut „bezczywności Sądu Apelacyjnego w przedmiocie nadania biegu i rozpoznaniu skargi o wznowienie postępowania I C 857/07 i I ACa 685/08”. Nie sposób twierdzić o bezczynności w tej kwestii w sytuacji, gdy Sąd Apelacyjny po niespełna miesiącu od wniesienia skargi o wznowienie postępowania (10 stycznia 2010 r.) postanowił o jej odrzuceniu (10 lutego 2010 r.). Przytaczana

przez skarżącą argumentacja kwestionuje poglądy i motywy przedstawione przez Sąd w uzasadnieniu postanowienia z dnia 10 lutego 2010 r. Wywodzi się w niej o błędnym stanowisku Sądu Apelacyjnego przyjmującym, że skarga o wznowienie postępowania objęła postępowanie przed Sądem Najwyższym w sprawie III CSK 35/09, a tymczasem - według skarżącej - dotyczyła ona wyłącznie postępowania przed Sądem Okręgowym w sprawie I C 857/07 i przez Sądem Apelacyjnym w sprawie I ACa 685/08, czemu nie stało na przeszkodzie to, że skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego została oddalona wyrokiem Sądu Najwyższego w sprawie III CSK 35/09. Z tej przyczyny skarżąca uznaje, że skardze o wznowienie postępowania w sprawie I C 857/07 i I ACa 685/08 nie nadano biegu. W istocie zatem skarżąca żąda merytorycznej i formalnej oceny prawidłowości postanowienia Sądu Apelacyjnego odrzucającego skargę o wznowienie postępowania, a także żąda tego samego w odniesieniu do pozostałych wydanych w postępowaniu zażaleniom postanowień i zarządzeń. Tymczasem zgodnie z przedstawionym wyżej stanowiskiem, badaniu w trybie skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie podlegają rozstrzygnięcia, które w sprawie zapadają, ale wyłącznie przyczyny nieuzasadnionej zwłoki w rozstrzyganiu o istocie sprawy, o ile ona występuje. Tym samym niedopuszczalna jest merytoryczna ocena rozstrzygnięć sądu. W konsekwencji Sąd Najwyższy nie bada w tym postępowaniu czy wydane orzeczenia zapadły „w warunkach nieważności postępowania”, czy były wadliwe z punktu widzenia prawa procesowego (z uwagi na błędną wykładnię przepisów dotyczących wznowienia postępowania), czy stanowiły one „orzeczenia i zarządzenia fikcyjne (*sententia non existens*)”, czy oddalenie wniosków o sporządzenie uzasadnienia orzeczeń (takie postanowienie zapadło w dniu 8 września 2010 r.) ma oparcie w przepisach prawa.

Tę ostatnią kwestię - „zaniechanie sporządzenia i doręczenia skarżącej obligatoryjnych uzasadnień postanowień i zarządzeń” należy ocenić podobnie jak „zaniechanie przez Sąd Apelacyjny rozpoznania kolejnych wniosków skarżącej o sprostowanie sentencji postanowień i zarządzeń wydawanych w sprawie I ACa 40/10”. Sąd ten nie rozpoznał dwóch wniosków w tym przedmiocie (zawartych w zażaleniach z dnia 30 kwietnia 2010 r. raz z dnia 4 czerwca 2010 r.). Nie miało to

jednak wpływu na tok postępowania - rozumiany jako kolejne niezbędne czynności procesowe sądu wynikające z wnoszonych środków zaskarżenia, zmierzające do ich załatwienia i zakończenia sprawy (nie tamowały go). Jak wynika z przepisów ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, skarga ta przysługuje na przewlekłość postępowania w ujęciu globalnym. Chociaż więc sprawność postępowania jest oceniana poprzez terminowość podejmowanych przez sąd poszczególnych czynności, to o przewlekłości postępowania można mówić wówczas, gdy podejmowane ze zwłoką czynności wydłużają czas rozstrzygnięcia sprawy co do istoty. Inaczej rzecz ujmując, o przewlekłości postępowania decyduje czas trwania całości postępowania, a nie terminowość podejmowania przez sąd poszczególnych czynności, w szczególności jeżeli nie wpływają one na wydłużenie postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2009 r., II SPP 14/09, LEX nr 551875). Czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, lecz także przez aktywność procesową strony. Niezakończenie postępowania w niniejszej sprawie (w przedmiocie wznowienia postępowania) nie jest przecież spowodowane zaniechaniem rozpoznania wniosków o sprostowanie orzeczeń czy „zaniechaniem sporządzenia i doręczenia skarżącej obligatoryjnych uzasadnień postanowień i zarządzeń w sprawie”, lecz wynika z konieczności rozstrzygnięcia o wnoszonych kolejno przez skarżącą zażaleniach i o związanych z nimi kwestiach ubocznych (zwolnienie od kosztów sądowych).

Co się zaś tyczy „zaniechania przez Sąd Apelacyjny rozpoznania wnioskowanych zagadnień prejudycjalnych”, to formułowany przez skarżącą we wnoszonych przez nią kolejnych zażaleniach wniosek o „ustalenie, że wyrok Sądu Najwyższego w sprawie III CSK 35/09 pozbawiony jest bytu prawnego w całości lub części”, nie mógł być przedmiotem wypowiedzi Sądu Apelacyjnego, skoro zażalenia te zostały odrzucone z przyczyn formalnych i nie doszło do rozważań nad ich merytoryczną treścią.

Podkreślić należy, że wszystkie czynności Sądu Apelacyjnego związane wniesioną skargą o wznowienie postępowania, a następnie z tokiem postępowania zażaleniowego podejmowane były terminowo. Postępowanie I ACa 40/10, którego

przedmiotowa skarga dotyczy, zainicjowane zostało wniesieniem w dniu 10 stycznia 2010 r. skargi o wznowienie postępowania. Po wydaniu postanowienia z dnia 12 lutego 2010 r. o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania skarżąca wносиła kolejne zażalenia (na postanowienie o odrzuceniu skargi z dnia 10 lutego 2010 r. oraz na postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych z dnia 4 marca 2010 r. - oba rozstrzygnięte postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2010 r., na postanowienie z dnia 7 kwietnia 2007 r. - rozstrzygnięte postanowieniem z dnia 11 maja 2010 r., na zarządzenie z dnia 30 czerwca 2010 r. (wzywające do uzupełnienia braków formalnych zażalenie na postanowienie z dnia 11 maja 2010 r.), na postanowienie z dnia 12 sierpnia 2010 r. – oba rozstrzygnięte postanowieniem z dnia 8 września 2010 r. Do rozpoznania pozostało zażalenie na postanowienie z dnia 11 maja 2010 r. Mogło być ono rozpoznane dopiero po wydaniu postanowienia z dnia 8 września 2010 r., jednakże na skutek wniesienia skargi na przewlekłość postępowania akta sprawy zostały przekazane Sądowi Najwyższemu. To, że powyższe rozstrzygnięcia nie były zgodne z oczekiwaniami strony, bo nie doprowadziły do zwolnienia od kosztów sądowych, wzruszenia kolejnych postanowień o odrzuceniu zażalenia, wzruszenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienia postępowania i do merytorycznego jej rozpoznania, nie oznacza, że w sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki orzekł jak w sentencji.